

# Repliek van Dr F. L. Bos (Slot)

KERKELIJK LEVEN

En dan nog iets ten afscheid.

Dr Bos schrijft:

„Prof. Schilder wil DAARVAN NIET WETEN”.

Waarvan niet, dr Bos?

Uw zinnetje vlak daarvoor, luidt: „We behandelen ze” (de kinderen) als „rechtens erbij behorende”. Wil K. S. daarvan niet weten? Kom, u weet beter. U weet, dat mijn heele artikel juist zegt: behandel ze als werkelijk behorende bij de VERGADERING DER GELOOVIGEN, d.w.z. bij „de echte gemeente”. Niet bij de onechte gemeente, zoals de valsche kerk er een is, of de secte, of een ecclesia-der-hypocrieten, of een beweerdte optelsom-van-uitverkorenen, zoals velen, die uw gedachtengang volgen, weer zullen moeten construeren.

Maar als u met uw „ECHTE gemeente” soms iets anders bedoelt dan die VERGADERING van art. 27—29, die vergadering, waarin goeden en boozen gemengd zijn, maar waarover de belofte rechtens gesproken is, ja, dan wil K. S. daar inderdaad niets van weten. En als u er wel iets van weten wilt, dan noem ik u in strijd met de belijdenis. En dat zou me erg spijten van den man, die een dissertatie schreef over Piscator, en die in de vrijmaking zich eindelijk heeft losgemaakt van zijn publieke gebed, op bevel destijds van de synode nog, om de bekeering van K. S. We moeten elkaar goed in de oogen zien; daarvoor zijn we allebei op 't oogenblik leden van „de echte gemeente”, na uw vrijmaking. Daarom moeten de menschen het weten, wat gij, als 't erop aankomt, bedoelt met uw termen.

Eenige weken geleden schreef ik, dr Bos haalt die passage aan:

Er zijn onder de kinderen allerlei soorten leden van de kerk. Leden die later hypocrieten zullen zijn. En leden die later onbekend zullen blijken. En leden die later zullen blijken te delen in de wederbarende genade van de Heilige Geest.

En nu moet ge de kinderen niet bij een bepaalde groep leden rekenen. Niet bij de eerste groep en niet bij de tweede groep en niet bij de derde groep, maar ze heel eenvoudig rekenen tot de gemeente, houden voor (d.w.z. rechtens behandelen als) leden der gemeente.

Dr Bos verklaart, dat deze woorden nog al redelijk lijken, maar niettemin onzin zijn. Ziezo, we vorderen. Waarom onzin?

Hier het bewijs:

„Zolang als het begrip „leden” der gemeente, gelijk Prof. Schilder doet, alleen maar uitwendig genomen wordt, behoeft men zich niet druk te maken over rekenen tot, tellen bij, houden voor enz. Van dat uitwendig begrip „leden” uitgaande, had Prof. Schilder moeten zeggen: ik heb niets te rekenen-tot en te houden-voor; ze ZIJN leden der gemeente, dit.

Maar de professor hanteert hier een begrip van „leden” der kerk, dat niet is naar de Belijdenis. Volgens de Belijdenis vormen „degenen die VAN de kerk zijn” de KERK. De rest behoort er eigenlijk niet bij. Het zijn „Fremdkörper” IN de kerk. Net als galstenen in het lichaam van een mens. Maar als onze Belijdenis over de kerk en de leden van de kerk spreekt, dan spreekt zij over die vreemde elementen niet.

Nu was de vraag juist: hoe stelt men het verband van de kinderen met de kerk die wij belijden.

En daaromtrent laat Prof. Schilder ons volkomen in de mist.

Met zijn drogreden (zie boven) wekt hij de schijn ons „knock-out” te slaan, maar het is slechts een afleidingsmanoeuvre: in waarheid raakt hij ons zelfs niet aan. Omdat hij uitgaat van een staan blijft bij een uitwendig begrip van „leden” der kerk.

Afrekening met deze passage volgde hier:

a. Dr Bos doet net, alsof IK voor den dag kwam met een formuletje „rekenen tot”, „houden voor”, „tellen bij”. Pardon, dr Bos, dat hebt u gedaan; ik heb er geen behoefte aan gehad. Ik heb juist mijnerzijds gezegd: ze ZIJN leden der gemeente; want zoo stond het in de confessie. Ik „had” dat niet moeten zeggen, maar ik heb het gezegd, en u moet het ook maar weer gaan zeggen, en er niet over heen gaan formuleeren met synodocraten, ijfzaren en leem vermengende.

b. Dat gefantaseer over „uitwendige leden” blijft dan ook voor uw rekening, niet voor de mijne. Een van beide: Uw onderscheiding heeft iets om 't lijf, of niets om 't lijf. In het eerste geval zult u duidelijk moeten zeggen, wat u verstaat onder „uitwendige leden”. Zijn er ook inwendige? Wie zijn dat dan? Wedergeboeren? Dan zal dr Ridderbos weer zeggen: een „vette koe”, nog „vetter” dan die van '46; zoo „vet” als merk '44. Of zijn het uitverkorenen? Vertel ons dan eens, dr Bos, wanneer wordt een uitverkorene „inwendig” lid? Als hij uitverkoren is, d.w.z. van eeuwigheid? Eeuwige inwendigheid? Eeuwige lidmaatschap? Zoo ja, dan blijve die dogmatische constructie voor uw rekening; ik neem er geen woord van over. Bedoelt U: neen, de uitverkorenen-van-eeuwigheid worden pas inwendig lid door

de wedergeboorte-in-den-tijd, maar ik zal ze toch alvast als „inwendige” leden gaan behandelen, dan kan ieder constateeren, dat dr Bos inwendige leden-zonder-wedergeboorte kent. Maar wat zijn dan de uitwendige? De niet-wedergeborenen-die-niet-uitverkorenen zijn? Best, best, maar hoe wilt U ze dan BEHANDELEN als rechtens erbij behorende? Kom, verwar u niet langer in de strikken van dr Ridderbos' inwendig-uitwendig-schema.

En bedoelt U met „leden” van de kerk „leden van de vergadering”, dan wil ik vragen: waarom maakt U van mijn termen, die spreken van „rechtens” tot die vergadering behooren zoo iets als „uitwendig”? U spreekt toch ook zelf van „rechtens” (u zegt: we behandelen ze rechtens als erbij behorende). Moet ik nu beweren: dr Bos behandelt ze uitwendig als erbij behorende? Dat heele gezeur: een rechts-verhouding uitschelden als een „uitwendige” verhouding, is puur ridderbossiaansch, maar het is ondoeltreffend. Want de beloften gaan niet alleen over „uitwendige” dingen, die gaan over ALLES. De eischen eveneens.

Dr Bos beweert, dat mijn opvatting, die een poosje tevoren ook de zijne was (voor een paar minuten, n.l. net zoo lang als hij noodig had, om een argument op papier te schrijven voor het volgende een beurt krijgen kon) niet is naar de belijdenis. Hij zegt: volgens de belijdenis vormen „degenen die VAN de kerk zijn” de kerk. De rest behoort er eigenlijk niet bij. Eigenlijk. Ja, ja, met dat woord komt dr Ridderbos ook telkens voor den dag: de moeilijkheid wordt er door omzeild. Dat de hypocrieten Fremdkörper zijn in de kerk, wel, dat heeft dr Bos in „De Reformatie” herhaaldelijk kunnen lezen, het beeld van die galstenen zelfs erbij. Doch overigens: zijn de hypocrieten nu leden van de kerk, ja of neen? Geen geloovige leden; ze nemen die bankbiljetten-der-belofte niet aan. Maar ze zeggen het toch; en dr Bos zal hun toch „rechtens” het avondmaal moeten reiken? Vieren zijn kerkleden „uitwendig” avondmaal? Gaat hij, als puntje bij paaltje komt, bij de avondmaals bediening uit van een „uitwendig lidmaatschap”?

Misschien denkt dr Bos aan wat er staat in de be-

lijdenis: ze zijn wel „IN ecclesia” (in de vergadering), maar niet „DE ecclesia”, d.w.z. niet VAN de kerk, niet uit haar geboren, niet door Woord en Geest herboren. Maar ik heb al eens eerder herinnerd aan een passage uit Zwingli's Fidei Ratio (E. F. K. Müller, 84/5). Daar staat: de kinderen der christenen zijn „DE” ecclesia (ik zal dat woordje „DE” nu verder onvertaald laten, het is hierboven vertaald door „van”, in onderscheiding van „in”). Later: Nu meenen wij, dat zooveel (quot-quot) als er Christus' naam BELIJDEN „DE” ecclesia zijn („VAN” de kerk, ecclesia blijve ook verder onvertaald). Zoo was Judas DE ecclesia. Judas werd n.l. door de apostelen evenzeer geloofd DE ecclesia te zijn als Petrus en Johannes. Maar Christus wist wel, wie de zijnen waren en wie van den duivel. En de Conf. Helvetica Posterior (Müller, 199) zegt: niet alleen zijn EX ecclesia (UIT de kerk, n.l. geboren) die IN de ecclesia zijn; ze herinnert aan 1 Joh. 2:19: ze zijn van ons uitgegaan, want ze waren EX (uit) ons niet. Ook in het grieksch staat daar „EX” (einaï ek). Greijdanus, Komm. 441, zegt: „zijn uit” betekent: „in bestaanswijze bepaald zijn door, den aard, het karakter bezittende van”. En dan ook verder: „behooren tot”. Maar als het op de later afgeweken aankomt, zegt Greijdanus, 443: ze behoorden eens tot de „wij”.

En nu kan men Greijdanus te lijf gaan, met te zeggen: hij gaat van een uitwendig lidmaatschap uit, en dat kent de confessie niet. Maar dat is dwaas. Ze waren leden der gemeente in volle rechten, hoewel ze niet leefden uit het geloof. Voor de kerk is de geloofsinhoud (het Woord) bepalend. Want voor de kerk is het WOORD bepalend; en het geloof, dat het Woord aanneemt in zóóverre ook. De hypocrieten erkennen dat ook, zij het met den mond.

En dus is niet die wedergeboorte bepalend, doch het Woord, dat de vergadering vormt en bepaalt; en dat de kinderen (denk aan Ursinus uit een vorig artikel) ook in de school van den Geest brengt.

Indien dus de onderscheiding uitwendig-inwendig iets beduidt bij dr Bos, dan betekent dat alleen maar, dat hij, wat hij dan ook verder van Oosterbeek verwachten moge, op het punt in kwestie is gaan staan op het standpunt dergenen die de kerk verwoest hebben door hun handel van 1944.

Ik denk dan ook niet, dat ik zelf dezen keer in den mist zit, maar wel, dat dr Bos geschommeld wordt, en uit die positie verlost moet worden. Als dat gebeurt, kan hij voor mijn part die niet al te zwaar beschermde woorden over „drogredenen” en „knock-out” en zulke

## Een van uw eigen poëten....

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Wanneer van Gereformeerde zijde over de prediking in de gebonden kerken soms een en ander gezegd wordt, dan vliegt men aan die zijde terstond in de beenen om het den volke te zeggen, dat het niet waar is. Men schijnt daarginds te meenen, dat wij, vrijgemaakten, niet zonder verheuging des harten critiek uitbrengen op wat er sinds 1944 in de gemeenschap, die ons heeft uitgeloofd, gebeurt. Alsof we ons voor wat in 1944 geschiedde, achteraf pogen te rechtvaardigen door te wijzen op den gang van zaken, zoals die sindsdien te constateeren valt. Hetgeen niet het geval is. Want we willen graag praten over hetgeen in dien tijd zwart op wit gezet is op synodale papieren, die men glinds „in de kachel stoppen” mag. Dat rechtvaardigt ons genoeg.

Maar wel zien we met bezorgdheid dat krachten doorbreken, die reeds voor 1944 aan het werk waren. Er zijn er ginds, die blij zijn, dat ze ons kwijt zijn. En er is een hooggeleerde, die dat ook zegt. Want daardoor kunnen ze nu „nieuwe koers” varen.

Dat daar „nieuwe koers” gevaren wordt, is zeker. En óók dat er oude kapiteins zijn, die het met bezorgdheid zien gebeuren.

Maar die behooren daar langzaam aan tot de schippers aan den wal.

Opdat men ons geloove, geven we aan één derzullen het woord. Misschien, dat men ons eerder vrouwen schenkt, als we het „één van hun eigen poëten” laten zeggen.

Het is Prof. Dr K. Dijk.

Deze voorzag een plaac memoriae Di R. E. van Arkel uitgegeven preekbundel van een inleiding.

Daar lezen we:

„En ten tweede heb ik dit alles van dezen prediker gezegd, omdat ik zoo heel graag zou willen, dat een jongere generatie ook meer naar dezen „wegwijzer” luisterde. Ik zeg niet, dat er tegenwoordig „secht” gepreekt wordt; ik ben erg bang voor alle generalisatie, maar ik zie wel symptomen, die me niet gerust doen zijn. We worden van twee kanten geïnfilteerd, van de zijde der Barthiaansche invloeden, wanneer jongeren of ouderen te sterk naar Miskotte luisteren, en hem navolgen, en van den kant wat ik zou willen noemen 't Amerikanisme, de sensationele prediking, waarover ik in deze schets reeds gesproken heb. Beide acht ik niet bevorderlijk aan het welzijn van de Gemeente des Heeren. We hebben noodig, zeker actuele, goede, degelijke gereformeerde preeken, waarin de dogmatiek en de exegetiek niet ontbreekt, en die zijn: ontsluiting van het Woord in en voor Christus' Kerk. We moeten, zal ons Gereformeerde leven niet inzinken, zoo spoedig mogelijk verlost worden van de a-gereformeerde preeken, van de actualiteits-preeken, van de re-

portage-preeken, waarin men begint te fulmineeren tegen dogmatisme en confessionalisme en voortgaat en eindigt met zooveel demonstratie van onkunde in dogma en dogmatiek dat het een wonder is, dat de kerkeraad deze sprekers laat uitspreken”.

Aldus Prof. Dr K. Dijk.

En het lijkt een getrouw woord.

Maar het is het niet.

Want Prof. Dr K. Dijk weet natuurlijk héél goed, wie deze preekers zijn en welke kerkeraden hen tolereren.

Zoals Prof. Dr K. Dijk voor enkele jaren héél goed wist, waar wij woonden. Hij visiteerde vrij regelmatig als lid van de toenmalige commissie voor goede diensten, we bedoelen de commissie voor „zwaarigheden”, Kerkeraads- en Classis-vergaderingen om deze — soms ongevraagd — bij te staan als er iets te schorsen viel.

Waarom neemt hij nu niet zulk een initiatief? Waarom vraagt hij thans niet om deputaten voor „meeningsverschillen”?

Volgens zijn eigen zeggen staat thans heel het gereformeerde leven op het spel!

Maar in ernst: We zouden Prof. Dr K. Dijk wel eens graag op den man af willen vragen, of hij er voor God den HEERE gerust op is, dat hij anno 1944 en volgende jaren meegedaan heeft aan het weren, schorsen, afzetten van menschen, die hem in zijn „strijd” (sit venia verbo!) voor de bewaring van de getrouwe prediking gaarne en van harte ter zijde stonden.

We weigeren het te gelooven.

We vellen liever het oordeel der liefde, dat óók Prof. Dr K. Dijk is meegesleept in dezen kwaden handel.

En als hij kláágt, publiek, maar niet concreet, dat preekers, die de kerkeraad maar niet moest laten uitspreken, zijn kerken in gevaar brengen, dan vragen we hem: Waarom hebt U mede een dogmaticus van den Kamper kathedraal trachten weg te werken, die én tegen Barth én tegen dat Amerikanisme rusteloos zijn studenten gewapend heeft? Die hun van het zweetkamertje naar den kansel een boodschap heeft meegegeven? Waarom klinkt in de collegezaal aan de Oudestraat Uw stem inplaats van de zijne? Benevens de stem van „nieuwe koers”? En waarom wordt deze kathedraalwisseling nog steeds den volke gesuggereerd een daad van „getrouwheid” geweest te zijn?

Waarom blijft Prof. Dijk dwielen en heeft hij den man, die het kraantje dichtdraaide mede verjaagt?

Origineel is het laatste beeld niet.

Maar waar is het wel.

Alsmede de concrete toepassing in dit geval.

D. E. C.